

Vašků, Vladimír

Sáša Dušková (1915–2002) : významná badatelka a editorka v oboru středověké diplomatiky

In: *Pod ochranou Kleió : historické obory na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity*. Borovský, Tomáš (editor); Němec, Jiří (editor). Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. 68-69

ISBN 978-80-210-9258-7; ISBN 978-80-210-9259-4 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141049>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Pověření Šebánka nezastihlo nepřipraveného. Soustavně se na ně chystal, fakticky již zřízením brněnského archivního studia. To mu rovněž umožnilo vytvořit okruh spolupracovníků (přirozeně z řad studentů a absolventů), kteří byli na různých úrovních do Šebánkova vědeckého záměru zapojováni. Nejvýraznější žákyni našel v Sáše Duškové, která se s ním nejprve podílela na kritickém zhodnocení moravského diplomatáře a s níž vytvořil nerozlučnou editorskou dvojici. Z jeho tehdejších prací zmiňme alespoň *Kritický komentář k moravskému diplomatáři* (1952, se Sášou Duškovou), *Studii k českému diplomatáři 1. K otázce břevnovských fals* (1953, se Sášou Duškovou) a programovou studii *Český diplomatář* (1955).

Šebánek musel se svými žáky v relativně krátké době dokázat, že je diplomatář v dobrých rukou, a tak na sebe první publikační výsledky nenechaly dlouho čekat. Tak je třeba vnímat *Českou listinu doby přemyslovské* (1956, se Sášou Duškovou). Za zcela zásadní můžeme pro konstituování tzv. brněnské diplomatické školy považovat Šebánkovo vystoupení v březnu 1958 na univerzitě v Lipsku, kde formuloval svůj metodický princip „vztahu k listině“ (*Das Verhältnis zur Urkunde als methodischer Faktor der diplomatischen Arbeit*, 1959). Tím inovoval Sickelovu metodu, kterou Friedrich aplikoval na bohemikální materiál knížecí éry a první třetiny 13. století v předchozích svazcích diplomatáře. První svazek českého diplomatáře vydaný Šebánkem a Duškovou a zahrnující období 1240–1253 (*CDB IV-1*) vyšel roku 1962 a byl doprovázen jejich společnými monografiemi *Panovnícká a biskupská listina v českém státě doby Václava I.* (1961) a *Listina v českém státě doby Václava I.: u nižších feudálů a u měst* (1963).

Editorská dvojice Jindřich Šebánek a Sáša Dušková připravila ještě vydání diplomatického materiálu z doby panování Přemysla Otakara II. (*CDB V-1 až CDB V-3*, 1974–1982; svazek *CDB V-4* vyšel až roku 1993 zásluhou Sášky Duškové a Vladimíra Vašků). Monografický doprovod k pátému dílu vyšel z pera obou autorů časopisecky v zahraničí, a to jako *Das Urkundenwesen König Ottokars II. von Böhmen I-II* (1968–1969). Až do konce svého života se Šebánek snažil, i když po roce 1970 již jen jako externista, věnovat veškerou svou energii pokračování českého diplomatáře, který se mu stal osudem a který dokázal pozdvihnout na úroveň mezinárodně uznávané kritické edice.

Sáša Dušková (1915–2002)

Významná badatelka a editorka v oboru středověké diplomatiky

Brněnská rodačka Sáša Dušková si po gymnaziálních studiích zapsala v polovině třicátých let na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity obory dějepis a čeština, studium však mohla dokončit kvůli uzavření českých vysokých škol za nacistické okupace až po skončení druhé světové války. Již v roce 1946 se stala asistentkou v semináři paleografie a diplomatiky u profesora Jindřicha Šebánka, z jehož podnětu si rozšířila odbornou kvalifikaci o absolvování brněnské pobočky pražské Státní archivní školy a pod jehož vedením se orientovala na pomocné vědy historické, především na českou diplomatiku přemyslovského období.

Od roku 1950 zastávala funkci odborné asistentky a v roce 1964 byla na základě habilitační práce sestávající ze souboru studií k českému diplomatáři ustanovena docentkou. Na sklonku skomírajícího pražského jara získala na základě svých dalších publikací v dubnu 1969 tzv. velký doktorát

(DrSc.), avšak návrh na profesuru, podaný krátce poté, nebyl již v důsledku nastupující normalizace realizován, neboť Sáša Dušková nesplňovala normalizační kádrově politická kritéria. Jmenování profesorkou pomocných věd historických se dočkala až v rámci rehabilitace v roce 1990, kdy však byla už deset let v důchodu.

Pedagogicky působila především na oboru archivnictví, v jehož čele stála v letech 1970–1980 jako vedoucí. Příslušníci starší generace archivářů, ale i historiků a jiných odborníků, kteří prošli jejím školením, rádi vzpomínají na její podnětné přednášky a semináře ze středověké diplomatiky, české i evropské, na praktická paleografická cvičení a také na její instruktivní výklady ze sfragistiky a heraldiky. Vědecké bádání S. Duškové, které považovala vždy za svůj nejpřednější úkol a za hlavní náplň svého života, se soustřeďovalo na naše listiny 13. století. V mnoha desítkách analytických studií, knižních a časopiseckých, založených na Sickelově metodě srovnávání písma a slohu, prokázala (zčásti ve spoluautorství s Jindřichem Šebánkem), že grafická a stylistická analýza je i pro pokročilé 13. století nezbytným prostředkem k odhalování listinných padělků a ke zjišťování okolností provázejících proces vzniku listin, tj. k odpovědi na otázku, jaká je hodnota jednotlivých konkrétních listin jakožto historických pramenů.

Tyto analytické studie byly z valné většiny metodickou přípravou k pokračování ve vydávání českého diplomatáře (*Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae*), základní edice listinných pramenů k dějinám českého státu za vlády Přemyslovců, několikageneračního díla započatého na prahu 20. století pražským profesorem Gustavem Friedrichem. Zprvu jako spoluvydavatelka a spolupracovnice J. Šebánka, posléze jako hlavní editorka se S. Dušková zasloužila o vydání šesti objemných svazků diplomatáře pro léta 1241–1278 (části IV/1–2, V/1–4), které vyšly v letech 1962–1993; poslední dva z nich dokončila až po svém (v roce 1980 více méně vynuceném) odchodu do důchodu.

Zásluhám Sášy Duškové o rozvoj diplomatiky se dostalo několikerého uznání u nás i v zahraničí, jak o tom svědčí například zvolení za členku Mezinárodní komise pro diplomatiku, jmenování členkou korespondentkou prestižní ediční instituce Monumenta Germaniae Historica nebo četná pozvání k přednáškám na mezinárodních diplomatických kongresech, zahraničních univerzitách a vědeckých ústavech. Pro své bohaté odborné zkušenosti byla váženou členkou Vědecké archivní rady a Komise pro vydávání středověkých historických pramenů.

Miroslav Flodr (1929–2015)

Brněnské diplomatické škole navzdory

Jméno Miroslava Flodra si dnes spojujeme především s prameny dochovanými ve formě rukopisů, a to jak literárního, tak úředního obsahu. Jeho univerzitní výchova, kterou prošel na brněnské filozofické fakultě, jej jako předního absolventa brněnské diplomatické školy měla nasměrovat k práci s listinou. Nicméně přes důkladné školení diplomatické, jehož se mu dostalo v Šebánkových seminářích, rozhodl se Flodr navzdory svému okolí jít vlastní, osobitou cestou. A to předznamenalo jeho vědeckou dráhu v dobřím i ve zlém.

V letech 1948–1952 studoval na brněnské filozofické fakultě nejprve obor historie a zeměpis, mezi lety 1949–1953 tamtéž obor archivnictví. Rozhodující vliv mělo pro něj setkání s Jindřichem Šebánkem a práce v jeho seminářích počátkem padesátých let

